

ALPAIDIS

3 / 2022

Alpaidis 2022 TIJDSCHRIFT VAN DE HEEMKRING HOEGAARDS ERFGOED VZW

Erfgoed ♦ Geschiedenis ♦ Volkskunde ♦ Biercultuur

Anno LVIII nr. 228 3/2022

Driemaandelijks: september, oktober, november 2022

Afgiftekantoor 9550 Herzele ♦ Erkenningsnummer P 802006

♦ Ver. Uitg. M. DODION, Lelielaan, 34, 3191 Hever

Open Monumentendag 2022 wordt, in Hoegaarden, gekoppeld aan een Kunstroute, met tentoonstellingen door meer dan 75 kunstenaars op 25 locaties in het centrum van Hoegaarden. Dat is een initiatief van Toerisme Hoegaarden in samenwerking met verschillende verenigingen, waaronder onze vzw Hoegaards Erfgoed.

Het gerestaureerde, historische huis Het Schip, in Nerm is te bezoeken. Op de verdieping exposeren drie kunstenaars uit Meldert: [Gaston Roelants](#), [Jozefien Vanmolkot](#), [Noel Verlaers](#). Het [Solidariteitskoor Keereweerom](#) zal er optreden. Het Schip is de zetel van vzw Hoegaards Erfgoed.

In de Sint-Rochuskapel van Mariadal (ingang via Kloosterstraat) stellen Ann Raymaekers, Hugo Nicolaes, Michele en Koen, plus leerlingen van het Buso tentoon. Bruno Bruyninckx bespeelt het orgel. In een kloostergang heeft onze vereniging ook nog een opstelling lopen over de gediplomeerden van de normaalschool (1914-1976), naar aanleiding van het jubileumboek van de Zusters met de Vereniging met het Heilig-Hart.

Ook de Paradijshoeve, aan de Houtmarkt, staat open. Dat is de bakermat van de Confrérie der Vijf Notabele Geslachten. Het complex is nu ook grotendeels gerestaureerd. Daar exposeren [Arwen Arnauts](#), [Ruben Goffin](#) en [Veerle Slabbinck](#).

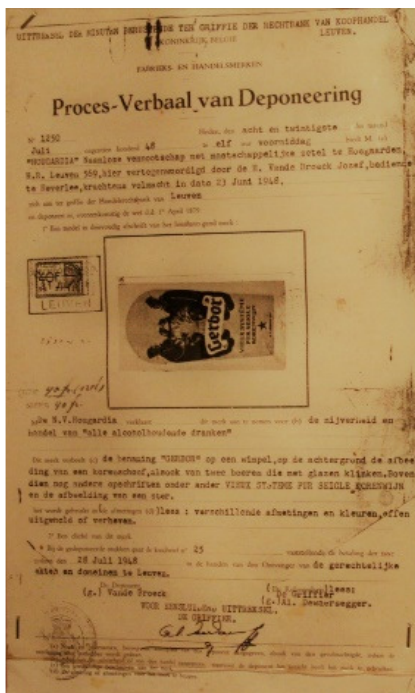
Er tegenover, in de Sint-Gorgoniuskerk, staat werk opgesteld van [Regina Riavez](#). Het koor *Jubilate* treedt er op. Los van dit alles zal, in het najaar, in de kerk ook de ondergrondse crypte te bezoeken zijn.

Andere monumenten die te bezoeken zijn op de Monumentendag/Kunstroute:

hoeve de 11.000 Maagden, de kiosk en het gemeentehuis, Kapittelhuys.

Plus een aantal andere huizen in gobertangesteent zoals het Nieuwhuys, het huis Dotremontstraat 9 en, uitzonderlijk, de kantoorvleugel van de oude suikerfabriek La Ghete aan de Ourystraat. Volledige lijst op: <https://kunstroutehoegaarden.be/>

Monumenten en monumentale gebouwen openen hun deuren op zaterdag 10 en zondag 11 september, tussen 10 en 18 uur. Gratis.

Gedeponeerd merk : Gerbor = samentrekking van 'La Gerbe d'Or'/'De Goudschoof' van vóór 1948.

De benaming 'Gerbor' op een wimpel, op de achtergrond de afbeelding van een korenschoof, alsook van

twee boeren die met glazen klinken. Bovendien nog andere opschriften onder ander VIEUX SYSTEME PUR SEIGLE en de afbeelding van een ster (28 juli 1948)

-De bekende affiche voor de likeur 'Val Virginal'; de oude Hoegaardiërs wilden in de pater die de lof bezingt van deze fijne likeur het profiel zien van gewezen burgemeester André Hettich (1904-1991).

André Hettich in 1932 op de boot tijdens een reis naar Londen;
Onderaan eerste van links met bril en alpinomuts

De Hougardia was een speciaal 'Stoopke'.¹
(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

¹ Het eerste deel van dit artikel staat in het vorige nummer van Alpaidis
K. Carrein, Inventaris van het archief van de Administratie der Douane en Accijnzen. Dienst Accijnzen (1884-1996),
367-717, Dossiers inzake likeurfabrieken en fabricage van extracten, oliën en farmaceutische producten, 1896-1992. (oprichting van ondernemingen en installaties, bewaking en inspectie, aangiften, goedkeuringen, fabricageprocédés, enz...),
515, Hougardia N.V., Hoegaarden, 1923-1943 (1 omslag)

Een kleine verzameling etiketten uit het aanbod van de Hougardia²

² Uit de verzameling van Albert Guilluy (+)

De 'Hougardia' tussen de Stoopkensstraat en de Peeter Vanmolstraat in de jaren 1950/60. (de verwoestende brand van 7 oktober 1985 vernielde een groot deel van de gebouwen, die op dat ogenblik deel waren van de brouwerij 'de Kluis'.

4

(wordt vervolgd)

Het kanton Hoegaarden (1795-1800): van korte duur maar met uitgebreide geschiedenis.³

(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

De benoeming van de Municipale Agenten en hun adjuncten geschiedde op 28 Frimaire An IV (19-12-1795) behalve Berwouts, Nijs en Latinne op 12 Nivose An IV (2-01-1796), zoals ze nominatief vernoemd zijn in vorig nummer.

Verdere benoemingen om het Plaatje 'kantonnaal bestuur' volledig te maken:

-Secretaris-Griffier:

Jean Baptist Hubens, Notaris, gezinshoofd uit Rommersom, benoemd op 8 Nivose IV (29-12-1795)
En als zijn schrijver/bediende werd Notaris Henri Putzeys aangesteld.

-Vrederechter:

Trudo Hubert Putzeys, handelaar, gehuwd. Benoemd op 24 Prairial An IV (12-06-1796) doch in functie vanaf 11-02-1796.

Tot zijn **bijzitters** werden verkozen en benoemd op 20 Nivose IV (09-01-1796):

Jean Stockmans, schrijnwerker, weduwnaar,
Henri Norbert Nijs, handelaar, gezinshoofd,
F. Berwouts, handelaar, ongehuwd,
Henri Nijs, brouwer, gezinshoofd.

Als zijn **griffier** werd Henry Lodewijckx, handelaar, gezinshoofd benoemd op 19 Pluviose IV (08-02-1796)

En tot zijn **huissier**/deurwaarder liet hij op 19 Pluviose IV (08-02-1796) François Collin, 30 jaar oud, aanstellen.

5

-Commissaris van de Uitvoerende Macht:

Jean Baptist Van Autgaerden, Notaris, gezinshoofd, benoemd op 25 Frimaire An IV en bekrachtigd op 28 Frimaire (19-12-1795)

Functies en centen voor de vrienden

Van Autgaerden beoogde niet alleen macht, maar ook geld.

Voor de periode van "*Nationaal Agent*" (Juli 1794 tot december 1795) had hij 35 florijnen per maand gekregen, maar als "*Commissaris*" kreeg hij 81 ponden, 17 stuivers en 4 oorden en kort nadien 109 ponden en 3 stuivers.

Hubens: die als dorpssecretaris 35 florijnen opstreek, bekwam als '*cantonael griffier*' 80 ponden.

De schrijvers/bedienden kregen 45 ponden per maand uit de dorpskas.

De boden: 2 pistolen per maand.

Op de zitting van de kantonnale raad in 't Nieuwhuys op de 1e decade van nivose jaar 4 werd gezien de uitgestrektheid van het kanton Hoegaarden een boodschapper aangesteld woonachtig in de hoofdplaats (Hoegaarden dus): **Renier Delville** wordt eenparig gekozen en krijgt een loon van 5 écus/maand = 14 gulden + een paar schoenen/jaar.

³ Dit is het derde vervolg; voor de eerste twee bijdragen zie Alpaidis 226 en 227.

Van Autgaerden had ook zijn Hoegaardse vrienden uit de plaatselijke municipale raad goed verzorgd en bevoordeeld.

Zo was Berwouts nu tezelfdertijd secretaris in de dorpsraad, municipaal agent in de kantonnale raad en bijzitter van de Vrederechter.

Henri Nijs: municipaal agent in de dorpsraad, adjunct in de kantonnale raad, en zetelde tevens als bijzitter van de Vrederechter.

Lodewijckx: municipaal agent te Hoegaarden en griffier van de Vrederechter.

Dewaelheyns: tesorier in de dorpsraad, verwierf de bijkomende functie van municipaal agent in de kantonnale raad.

Stockmans: werd ontvanger van de Tafel der Armen, en tot bijzitter van de Vrederechter benoemd.

Schuermans: adjunct en gezworene te Hoegaarden, en municipaal agent in de kantonnale raad.

Van Autgaerden die plechtig gezworen en beloofd had, de vriendjespolitiek van de oude Regentie tot in de kiem te weren, paste nu zijn eigen vriendjespolitiek toe.

Maar niet zonder slag of stoot

Maar alvorens het zover was gekomen, waren er tal van moeilijkheden opgerezen. Meer dan eenmaal had Van Autgaerden zich naar de Commissaris-generaal de Bouteville moeten begeven om zaken recht te zetten. Zo was o.m. Jean François Schepers, broer van de oud meier, ambtshalve tot vrederechter benoemd en Trudo Hubert Putzeys tot voorzitter van de kantonnale raad. Doch Schepers weigerde en werd op 20 Nivose IV (10 januari 1796) door Trudo Balthazaar Putzeys (vader van Trudo Hubert) vervangen. Maar ook deze vroeg vrij snel zijn ontslag onder voorwendsel van ouderdom en gebrekkigheid. Dan werd op aanvraag van de municipale agenten en de bijzitters, zijn 29 jarige zoon Trudo Hubert op 24 Prairial An IV (12-06-1796) benoemd, maar die verzekerde al de functie van vrederechter in de plaats van zijn vader sinds 11-02-1796.

Hierdoor moest Putzeys ook als maire/burgemeester van de dorpsraad van Hoegaarden en als voorzitter van de kantonnale raad worden vervangen. En dat speelde in de kaarten van Van Autgaerden, want hij verving persoonlijk Putzeys als maire, terwijl Vanhelmont, voorheen adjunct te Hakendover, op 11-06-1796 tot voorzitter van de kantonnale raad werd aangesteld.

Ze legden allen zonder onderscheid de eed af *“Je jure, en présence de l'être suprême, de remplir ma fonction de ... (volgens het geval) avec la plus grande justice et fidélité et avec obéissance sans borne aux lois françaises et de faire tout ce que la loi me dicte et dictera”*.

Anderzijds hadden Vandermolén en Mareels uit de dorpsraad van Hoegaarden en Lowet (municipaal agent uit Opheylyssém) geweigerd om in de kantonnale raad te zetelen en moesten op 12 Nivose (02-01-1796) opgevolgd worden door Berwouts, Nijs en Latinne. Dat was de oorzaak van hun zo laattijdige benoeming (zie hoger).

Hier dient ook nog vermeld dat Van Autgaerden die zich zo heftig tegen de nauwe verwantschap van de oude Regenten had verzet, nu elk verwantschap over het hoofd zag. Wij citeren slechts een paar gevallen.

Van Autgaerden zelf was kozijn van de municipaal agent François Van Autgaerden en oom van de tesorier Dewaelheyns, terwijl hij zijn eigen zoon als schrijver in de gemeenteraad opnam.

Dewaelheyns was op zijn beurt de kleinkozijn van adjunct Henri Nijs.

Griffier Hubens was de oom van de Vrederechter T.H. Putzeys wiens broer Henri als schrijver was aangesteld bij zijn oom Hubens en wiens andere broer Philippe schrijver werd in de dorpsraad.

Maar het was ook moeilijk anders te handelen, want te Hoegaarden was en is iedereen familie van iedereen. Het is misschien de reden van hun voortdurend kibbelen.

(wordt vervolgd)

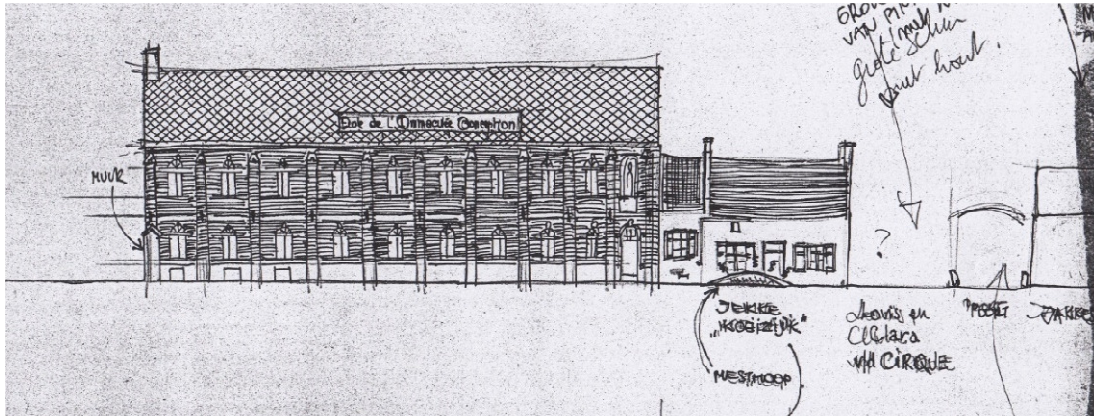
Bijnamen 11⁴

Wasily Pedjko, Hubert-Charles Mannaerts, Dr. Willem Loosen, de residenten van het woonzorgcentrum Hugardis, OKRA-Hoegaarden en Meldert.

Parein	Vanosmael (komt van 'peter' uit het Frans)	Stoopkensstraat
Patei	Debusschere	Doelstraat
Pei Prot	Pierre Vanosmael	
Pei van Mees	Ausloos	Stationsstraat
Pei Zoeg	Steenwinckels	Tiensestraat
Peirre	Dehennin	Nerm/Aalst
Pendulleke	Evrard Jules (was hersteller van uurwerk)	Pastorijstraat
Pepke	Gijsenbergs	
Pesukes	Massa	Klein Overlaar
Petit	Nonkel François Vermeulen	
Petot	Girouille (Danszaal/filmzaal de Warande)	Tiensestraat-Beek
Petrol	Armand Vanhulst (bakker)	Putzeysstraat
Petrol	Bakker Benny Swinnen (betovergrootvader Vangramberen (zie voorgaande)	Putzeysstraat
Pie Chocolat	Collaert	Stoopkensstraat
Pie Moeng		Hauthem
Pië of Piëke Monjdag	Broer van Jekke Koeizaak .(zie volgende pag.)	Tiensestraat-parochiecentrum
Pie Petrel	Fillé	Hauthem
Pie Sol	Fillé	Hauthem
Pies Lewie	Fillé	Hauthem
Pijp of pepke	Postbode Berwaerts	Tiensestraat
Pikke Poy		Nerm/Aalst
Pikke ros	Staafe ????	Meldert
Pion	Ausloos	Pastorijstraat
Pirrewit	Smolders	Vroente
Piston	Speelde piston in de fanfare	Kalverstr/Dumontstr
Pit de facteur	Toletti	
Pitsaf	Bakker Armand Vanhulst (Petrol)	
Pittapy	Toletti	Gasthuisstraat
Poaen Jukke	Paenhuysen	Kloosterstraat
Pojl Toutsch	Schoensetters	Nerm/Aalst
Pojl van Truis	Billen (komt van Paul)	Tiensestraat
Polle van Medammeke	Meeus Alphonse	Hauthem
Poltiekes	Boesmans	Nerm/Aalst
Pot en Pan		Meldert
Potter	Malcorps Raymond	
Preuskes	Preuskes	Stoopkensstraat-Beek
Prins Melanie	Mannaerts Melanie	
Prinses Juliana	Hambé Julia	
Prom	Rome	
Pros Peeters	Prosper Van Nerum	Tiensestraat
Prot	Vanosmael	
Prot	bijnaam van familie Sweerts en Prins	Nerm/Aalst
Protgat		Dr Loosen Willem
Put	Paulus	Egypte
Puyt/Peut	Peten (misvorming van naam)	Hauthem

⁴ Bijnamen in Alpaidis: nummers 217 (4/2019), 218 (1/2020), 219 (2/2020), 220 (3/2020), 221 (4/2020) 222 (1/2021), 223 (2/2021), 224 (3/2021), 225 (4/2021), 226 (1/2022), 227 (2/2022); Wij gebruiken voor Outgaarden de oude straatnamen.

Rabay	Robaer (vervorming van familienaam)	Nerm/Aalst
Rapid	Boesmans Edouard (snelle en goede haarkapper)	Tiensestraat
Rattekot	Taverniers	
Raus Katte		Dr Loosen Willem
Rebaai	Robbaer E	
Ree Nis	Schoensetters	Nerm/Aalst
Reekes Cirk	Lefèvre.	Doelstraat

Jekke Koeizijk en Pikke Mondag.⁵

Ze bewoonden een huis met winkel en een kleine boerderij met stallen en een schuur die uitstak tegenover de ander huizen. De schuur was gebouwd met zichtbare balken en daartussen gewit. Jekke dankte haar naam aan de grote gierpoel én mesthoop voor haar deur en het sterk reukje dat daarvan afkwam. En Pikke rook al niet veel beter als hij zat was: dan kakte hij in zijn broek waar hij zat of stond.

Jekke verkocht snoep in *horekens* die ze uit oud gazettenpapier had gevouwen. En als de kinderen snoep kwamen kopen moesten ze achteraf de lege *horekes* (sic) terugbrengen want dat kostte geld! De bronnen zijn schaars over haar afkomst maar ergens was ze familie van *Waar Maes*.

- Waar de schuur van Jekke stond zal Lewie en Klara van de Sirk later een huis zetten alwaar ze velowinkel begonnen. Op de plaats waar eens de mesthoop stond bouwde Lewie 'n tweede huis.

⁵ Charles-Hubert Mannaerts, de Beekbewoners Westkant van 1919 tot 1936

Art. 377 De crypte van de Sint-Gorgoniuskerk opengesteld op 8 en 9 oktober 2022.

Organigram van de Confrérie --- Open Monumentendag 10 en 11 september 2022

Art. 378 Gemeente wil pastorie, voormalig herenhuis Van Nerum-Sweerts verkopen: heel wat mensen zijn niet gelukkig dat weer een stuk erfgoed verdwijnt.

Uitnodiging orgelconcert en voorstelling nieuwe publicatie in Mariadal.

Art. 379 *'Ik was van nature geen vaandeldrager'*, uit de biografie van Arthur Van Nerum (+), deken van de Gulden Lelie (5de vervolg)

Art. 380 De Madelonsboom, volksgebruik en legende, onderzoek ter plaatse (vervolg).

Lidmaatschap 2022 / cotisation annuelle (20 euro/jaar) :

BE63 3300 5449 0008

IBAN: BE63330054490008

steunabonnement en buitenland 35 euro

Bic code: BBRUBEBB

beschermend lid 50 euro

-Open monumentendag en kunstroute op zaterdag 10 en zondag 11 september 2022.

-De Hougardia (1925-1978), was een 'Speciaal Stoopke'.

-Het kanton Hoegaarden (1795-1800): van korte duur maar met uitgebreide geschiedenis.

-Bijnamen (elfde vervolg).

-De crypte in de kerk uitzonderlijk opengesteld op zaterdag 8 en zondag 9 oktober 2022.

-250 Geleden: wijding van de St. Rochuskerk in Mariadal op 25 juni 1772.

-De herbergen van Outgaarden, de oudste om te beginnen, volgens Genieke.

-Uitnodiging bijzonder orgelconcert in Mariadal op vrijdag 16 september 2022 om 20 u en voorstelling van de publicatie over het orgel en de boeiende geschiedenis errond van de bogaarden en zusters erna en van de politiek woelige Hoegaardse geschiedenis in de 2de helft van de 18de eeuw.

-Belastingen: de schouwtekening van 1748 en de volkstelling voor het 'hoofdgeld' van 1763.

-Cijfers van weleer: 1960

Het lidgeld bedraagt 20 euro/jaargang

Wie minimum 50 euro stort wordt steunend lid, met vermelding in ons tijdschrift

Ons rekeningnummer : BE23 3630 8110 6891 BIC begunstigde: BBRUBEBB

**De crypte van de Sint-Gorgoniuskerk geopend op 8 en 9 oktober 2022
vanaf 13.30 tot 16 u voor alle Hoegaardiërs.**

Maurice Dodion en Wasily Pedjko

De nieuwe kerk (1754-1759) toonde openlijk de macht van Sweerts en was hét uithangbord van de rijkdom van de brouwers van het Hoegaards witbier.

*De gedenksteen/dedicatiesteen op de torenmuur is duidelijk:
de kerk is het werk van Antoine Collart en de gebroeders
Servaes Sweerts en Henricus Sweerts.*

Ex castro Alpaydis me factam Numinis aedem,
trivit edax tempus casumque vetusta minabar,
sed Pretore Colard et Scriba Servatio Sweerts
addixit decimas Iudex queis tota resurgo.
UnDI saXUM posUlt henriCUs sWeertIUs
paroChUs. (chronogram 1754)

**Van castrum van Alpaidis werd ik tempel
Gods; knagende tijd, ouderdom, noodlot
hebben mij tot puin gebracht; maar onder
meier Colard (Collart) en griffier/secretaris
Servatius Sweerts, heeft de rechter mij de
tienden toegekend waardoor ik nu helemaal
nieuw herrijs.**

**Henricus Sweerts, pastoor, legde de eerste
steen.**

De nieuwe kerk, voltooid in 1759, werd opgetrokken in de toenmalige stijl, de Louis XV of Rococostijl. Vier jaar lang, van het voorjaar 1754 tot het najaar 1759, werd aan de afbraak, heropbouw en voltooiing van de kerk gewerkt. Aan enkele meubels, de predikstoel en de biechtstoelen, werd een paar jaar later nog gewerkt. De kerk is enig in zijn soort en werd gebouwd volgens de goedgekeurde plannen van Gilles Durieux, een Luikse aannemer.⁶ De werken aan het koor werden uitgevoerd onder leiding van de Leuvense architect, Jacques Hustin.⁷

De machtige clan Sweerts in Hoegaarden in de 2de helft van de 18de eeuw, de rijke families Collard, Nijs en Stockmans, de prestigieuze familie Rega en kanunniken van het kapittel verwierven voor familieleden een laatste rustplaats in de nieuwe crypte.

**Alle contracten voor de bouw van de kerk en het meubilair werden onderhandeld door
secretaris/griffier Servaes Sweerts, de machtigste man in Hoegaarden (18^e eeuw).**

In 1754 en 1755 werden tegelijk 28 metsers en 34 dienaars ingezet. In de twee volgende jaren waren er niet meer zoveel. Het waren Walen, allen met Frans klinkende familienaam en ze werkten onder leiding van meester-metser, Pierre Du Chesne⁸. Op het einde van het jaar 1756 was de kerk zelf zo goed als af, maar dan moest het koor nog afgebroken en heropgebouwd worden.

⁶ Gilles Durieux/Du Rhieu was één van de vier experts door de gemeente aangesteld om in 1751 de toren en de kerk, en in 1755 het koor te onderzoeken; op 20 december 1753 schreef griffier S. Sweerts: '... J'ai sollicité Durieux de nous expédier la plan de la nouvelle église et de la tour. Il m'a enfin promis de l'achever pour samedi prochain ...'; in de dorpsrekeningen 1753 staan 25 gulden ingeschreven als betaling voor de plans van de nieuwe kerk; het plan dat Hustin maakte voor het koor kostte 12 gulden, en dan moest hij een tweede plan maken en dit plan kostte 14 gulden.

⁷ Jacques Antoine Hustin (Brussel 10.08.1709-Leuven 08.04.1787), architect, landmeter, ingenieur; het anatomisch theater in Leuven werd door hem in opdracht van prof. Henri Joseph Rega gebouwd in 1744. Op de site van Onroerend Erfgoed staat foutief het jaartal 1744 in de plaats van 1754 voor de bouw van de Sint-Gorgoniuskerk.

⁸ PRHoeg., overlijdens, De Chain Petrus (23.04.1756), ex Vineamont, meester-metser, 39 j., verongelukte in Hoegaarden tijdens zijn werk aan de kerk.

Dat ook het koor moest herbouwd worden was oorspronkelijk niet voorzien. Niet dat het in optimale staat verkeerde, maar de aardbeving van 1 november 1755 die Lissabon trof en tienduizenden doden eiste maakte dat ook het koor van de kerk moest afgebroken worden en opnieuw gebouwd.

Bij het binnentreden van de kerk valt de **monumentale predikstoel** in het oog. Het is ongewoon dat een predikstoel van een dubbele trap is voorzien, zoals hier; nochtans, esthetisch beschouwd, paste dit en het was praktisch onmisbaar in het kader van de totale ornamentatie. Onderaan staat de Goede Herder met zijn schaapjes afgebeeld. Op de kuip worden de vier Evangelisten in reliëf uitgebeeld; het gedrapeerd baldakijn of klankbord wordt gedragen door twee zwierige engelenbeelden; als bekroning; de twee Tafelen met de X geboden op een wolk gedragen en omgeven door tal van engeltjes. De schrijnwerkerij van de preekstoel werd gemaakt door de Hoegaardier Jan Stockmans; het beeldhouwwerk door J.N. Dupaix.

De Goede Herder staat in de volksmond voor pastoor-deken Henricus Sweerts (Hoeg. 1708-1785) die zijn schapen, de families Sweerts, Van Nerum, Hoebancx en Struys leidt. Zeker een gedeelte was kleurrijk beschilderd, polychromie die in 1843 werd verwijderd⁹.

11

Vóór het sacramentsaltaar ligt de grafsteen van pastoor-deken H. Peeters (Hoeg. 1667-1741), zijn studiebeursstichting was de directe aanleiding tot het oprichten van de Confrérie der V Notabele Geslachten van Hoegaarden (10.12.1741); de **godslamp** werd door hemzelf aan de kerk geschonken.

Boven het **altaar van O.-L.-Vrouw**, overgenomen uit de oude kerk, prijkt het wapenschild van griffier Servaes Sweerts (Hoeg. 1713-1779) in het fronton. Hij was de machtigste en de meest invloedrijke Hoegaardier van de 18^e eeuw. Er bestaat zo geen twijfel over de schenker van het altaar.

Wapenschild: *‘van zilver, gevierendeeld door kruis van goud, in I & IV drie klavers van sabel, in II & III drie merletten van hetzelfde’.*

⁹ RAL, Kerkelijk archief Hoegaarden, Beraadslagingen van het kerkfabriek 'J.B. Steenwegen heeft de verflaag van de schapen van de preekstoel verwijderd, 'afgedaan,' en ze dan gevernist, hij deed dat werkje in 1843.'

De betekenis van een 'crypte'¹⁰.

Een crypte is in kerken en kathedralen een ruimte, meestal ondergronds, die moet herinneren aan de catacomben en waarin zich het graf bevindt van een plaatselijke heilige, martelaar of belijder.

Dikwijls bevindt de crypte zich onder het koor.

In enkele oude christelijke kerken in Italië komt er al een kleine crypte voor. De bloeitijd begint in de Karolingische architectuur (9de eeuw). De crypten worden dan groter en groeien uit tot volwaardige onderaardse kerken onder het koor en de viering. Crypten zijn dan wel een typisch verschijnsel van de romaanse architectuur, maar dan weer niet in de bouwwerken uit de school van Cluny en Hirsau (10de eeuw). Vanaf de gotiek blijft de crypte achterwege in de kerkenbouw.

Het begrip wordt ook gebruikt om de ruimte onder het koor van de kerk aan te duiden. De crypte wordt dan dikwijls gebruikt als grafkelder. Zeer grote crypten hebben soms verschillende (graf)kamers.

Dat men een crypte heeft voorzien in de nieuwe Sint-Gorgoniuskerk (18de eeuw) is dus al een merkwaardigheid op zichzelf en verdient in de verf gezet te worden.

Begrafenisgebruiken

Vanaf de 7de eeuw kon de kerk onze voorouders ervan overtuigen dat de dood een opstap was naar een nieuw leven. Er was geen reden om de terugkeer van de overledenen te vrezen, integendeel konden ze aanroepen worden om voor de levenden ten beste te spreken. Het kerkhof werd nu binnen de gemeenschap gebracht en rond de kerk -als integraal deel ervan- aangelegd. Begraffenissen gebeurden zowel in de kerk voor de geestelijken en de edelen, als buiten de kerk. Familiale rijkdom en armoede speelde ook hier een rol. Een graf in het koor bij het hoofdaltaar in de kerk was duurder dan een graf dat er verder af lag. Hoe dicht bij het altaar, hoe vlugger de overledene in het Paradijs werd toegelaten! De arme mensen werden bijgelegd in een gemeenschappelijk graf, aan een uithoek van het kerkhof. Zelfmoordenaars en ongedoopte kinderen werden helemaal op afstand gehouden, zij mochten niet in gewijde grond liggen.

Het begraven in de kerk gebeurde niet altijd even zorgvuldig. Geruimd werd er niet, dus de kerken raakten overvol. Door het herhaald oplichten van de stenen, verzakte de vloer en sloten niet alle grafstenen even goed aan. Het gevolg was dat - afhankelijk van het weer - in de kerken soms een doordringende reuk hing.

Een decreet van Jozef II van 26 juni 1784 veranderde deze traditionele begraafgebruiken radicaal. Het bijzetten van de (vooral elite) doden in om het even welk religieus gebouw werd officieel verboden. In de steden moesten de kerkhoven aangelegd rond de bidplaatsen om hygiënische redenen verdwijnen. Voortaan zouden de nieuwe begraafplaatsen in dunbevolkte gebieden buiten het stadscentrum aangelegd worden.

In Frankrijk verbood Napoleon (1769-1821) de kerkbegravenissen in 1804. Tijdens het Franse bewind (1795-1815) werd ook bij ons het begraven in de kerk officieel verboden. Maar het oude gebruik bleek zo sterk geworteld dat het besluit na het vertrek van de Fransen direct weer ongedaan gemaakt werd. In 1829 vaardigde koning Willem I opnieuw een verbod uit op kerkbegravenissen en moesten gemeentes met meer dan 1000 inwoners hun nieuwe begraafplaatsen buiten de bebouwde kom aanleggen. Een uitzondering was er voor diegene die al een eigen grafkelder bezaten.

In Hoegaarden werd het nieuwe kerkhof in 1926 in gebruik genomen; families konden op eigen kosten de grafsteen van dierbaren (laten) overbrengen op het nieuwe kerkhof

Vanaf de 17de eeuw bestaat het gebruik van lijkkasten.

De crypte in onze kerk

De eerste bijlegging in een grafnis in de crypte gebeurde in 1765, zoals in de chronologische lijst is aangegeven. Waarom het niet eerder gebeurde is niet geweten. De kerk is ingewijd op 8 en

¹⁰ Het Griekse woord 'kruptoo' betekent verborgen, 'kruptè', overdekte gang.

Ingang

De (niet opgekuiste?) gang met de nissen (rechts)

9 september 1759. De meubilering was pas compleet in 1762. Meest voor de hand liggend is de verklaring dat de crypte pas was afgewerkt in de loop van 1765. **In 1790 was er de laatste bijlegging op één na, want in 1814 werd nog Dorothea Van Nerum in de crypte begraven.**

De lijst van wie werd bijgelegd in de crypte is samengesteld aan de hand van de reconstructie die gemaakt is door achtereenvolgens Dokter Emile Lodewijckx, pastoor Alfred Heuysdens, E.H. Joseph Vander Velpen, Hubert Van Nerum en ikzelf. Dit omdat de achtereenvolgende parochieherders Henricus Sweerts en Jan Hubert Sweerts in het overlijdensregister noteerden 'begraven in de kerk' bij al wie hetzij in de kerk werd begraven, hetzij in de crypte werd bijgelegd. Dat er dan nog geen uitsluitsel is komt door de beschadiging aan de grafnissen en in mindere mate door onzorgvuldigheid in het overlijdensregister.

De laatste bijlegging gebeurde in 1814!

13

Unieke kans voor een bezoek

De crypte van de Sint-Gorgoniskerk zal toegankelijk zijn
op zaterdag en zondag 8 en 9 oktober 2022 vanaf 13.30 tot 16 u

De gemeente Hoegaarden biedt gratis een verklarende brochure aan
Sedert 2012 is de crypte niet meer opengesteld

Eén van de weinige intact bewaarde nissen.

Hier ligh(t) b(egraven) Angelin(a) Sweerts huys v(rouw) van sekitaris Sweerts op d(en) 23 augustus anno 1765 RQINP/Hier ligt begraven Angeline Sweerts, echtgenote van secretaris Sweerts op de 23ste augustus van het jaar 1765. Moge zij in vrede rusten.

Angelina Sweerts was dochter van secretaris Antoon Sweerts en Elisabeth Van Herberghen uit het Arendsnest en getrouwd met secretaris Servaes Sweerts, zoon van meester-brouwer Servaes Sweerts en Catharina Peeters uit het Paradijs.

Belastingen? Een kleine greep: het Schouwgeld en het Hoofdgeld (18de e)¹¹

En een mooie bijdrage voor de plaatselijke geschiedenis

Dr. Paul Van Duynhoven

Inleiding:

-In de tweede helft van de 5de eeuw veroverden de Franken de Romeinse Provincia Belgica en later, vanuit hun machtsbasis Doornik, het huidige Frankrijk en Duitsland links van de Rijn.

Het eerste koningsgeslacht van de Franken, de Merowingers (5de eeuw), zette zoveel mogelijk de Gallo-Romeinse bestuursvorm verder. Wat het belastingwezen betrof ging het voornamelijk om twee belastingen: het **hoofdgeld** en de **grondbelasting**. Het hoofdgeld werd betaald door diegenen die geen grondbelasting hoefden te betalen omdat ze geen grond bezaten, in feite dus door de bezitlozen. In de Frankische opvattingen betekende het dat men een stuk vrijheid aan de koning had ingeleverd. In de Merovingische maatschappij waren dan ook alleen diegenen vrij die niet waren opgenomen in het hoofdgeldregister. Toen de koning het hoofdgeld, wat gold voor de Gallo-Romeinse maatschappij, probeerde door te drukken voor Frankische onderdanen zagen deze dat als een sociale achteruitgang. Ze vielen dan terug in de stand van de onvrije mannen en kwamen -als ze enigszins konden- in opstand hiertegen.

De centralistische Galloromeinse bestuursvorm met een formele hiërarchische structuur ging langzamerhand verloren. Wegen werden niet meer onderhouden, de onveiligheid nam toe en handel en de economie in het algemeen kwijnden weg. De hele maatschappij veranderde tot het zogenaamde *leenroerig tijdperk* (9de tot 12de eeuw). Ook de landelijk geheven belastingen -hoofdgeld en grondbelasting- verdwenen en werden vervangen door verplichte dienstverlening door de bevolking. De belangrijkste was de militaire dienstplicht!

Pas vanaf ongeveer de 12de eeuw kwamen de belastingen weer op in West-Europa als gevolg van rustiger (veiliger) tijden, opkomende handelssteden, groeiende bevolking, ...

-Ook in de 18de eeuw moesten er allerlei belastingen worden betaald of men nu Hoegaardier was of inwoner van Meldert of Outgaarden.

Naast de parochiale tienden en cijns aan de Heer moest er ook bijgedragen worden aan het Centraal Bestuur. Voor de Hoegaardiërs, als onderdanen van het Prinsbisdom Luik, was dat aan de Staten van Luik, voor de anderen aan de Staten van Brabant. Zowel in Luik als in Brabant waren de Staten samengesteld uit vertegenwoordigers van de drie '*standen*': de hoger geestelijkheid, de adel en als derde stand de vertegenwoordigers van de grote steden.

Zij waren verantwoordelijk voor de materiële organisatie van het leger, voor belangrijke openbare werken zoals interregionale steenwegen, het bevaarbaar maken/houden van waterlopen/kanalen, het bestrijden van epidemieën als de runderpest. Maar hun voornaamste bezigheid was het vorderen van belastingen voor de Prinsbisschop/Koning én voor hun eigen organisatie.

-De belastingen van het Ancien Regime werden in de 2de helft van de 18de eeuw ondergebracht in acht verschillende categorieën¹²: 1 De belastingen op onroerende goederen die ongeveer de helft opleverden van alle belastingen en onderverdeeld waren in: belastingen op het areaal, de bossen, de tiendopbrengsten, de vijvers, de molens en de huizen.

¹¹Binnen het archief van de Staten van Luik en Loon zijn er geen oudere volledige bevolkingslijsten wat Hoegaarden betreft. Wat eventueel nog te vinden is (maar niet online) rond 1750 zijn lijsten van het zogenaamde koningsgeld. Indien de Fransen in 1747 of 1748 veel oorlogsopeisingen gedaan hadden te Hoegaarden in het neutrale prinsbisdom, dan werden lijsten opgestuurd per dorp of stad naar Luik die het doorstuurde naar de Franse koning. De Fransen betaalden Luik in verschillende schijven en Luik stortte het bedrag terug naar de getroffen dorpen en steden.

¹² Paul Janssens e.a., Drie eeuwen Belgische belasting, Een publicatie van het Centrum voor fiscale geschiedenis (EHSAL) e.a., 1990.

2 **De belasting op commerciële en industriële bedrijfswinsten**, die onbeduidend was.

3 **De drankaccijnzen** die na de belasting op het onroerend inkomen de belangrijkste bron van inkomsten was; de bieraccijnzen nam de eerste plaats in, gevolgd door die op wijn en op alcoholische dranken (brandewijn, jenever).

4 **De overige verbruiksbelastingen**, zoals deze op vlees (slachtgeld) en brood (maalgeld), zout, tabak, koffie/thee ...

5 **Het hoofdgeld** (*'la capitation'*; hoofdgelden behoren tot de oudste belastingen uit de fiscale geschiedenis; een hoofdgeld werd geheven per persoon vanaf een bepaalde leeftijd, ongeacht de draagkracht; eigenlijk speelden ze geen belangrijke rol in het belastingstelsel van de 18de eeuw; dikwijls waren ze een vervanging voor de belasting op vlees en brood; de inning was eenvoudig en bij de inning ging men uit van een gemiddeld verbruik;

Naast deze niet-gedifferentieerde hoofdgelden werd in uitzonderlijke omstandigheden, zoals hier nu in de telling van 1763, gebruik gemaakt van een getarifeerd hoofdgeld voor de inning van buitengewone oorlogsbelasting; in dit geval werd de aanslag door het beroep of de sociaaleconomische status bepaald.

6 **Belasting op de veestapel**, voornamelijk paarden, schapen, varkens en hoornvee.

7 **De zegelbelastingen en overdrachtsrechten.**

8 **De tollén** (*'Canaux, ponts et chaussées'*) die door bemiddeling van de plaatselijke en gewestelijke besturen werden geïnd; in deze cijfers komt de achttiende-eeuwse wegeaanleg tot uiting.

Nota: ten onrechte worden de douanerechten bij berekening van de totale belastingheffing verwaarloosd; zij vielen wel integraal ten laste van de gebruiker; op ingevoerde goederen betaalde de gebruiker de in eigen land geheven invoerrechten én de in het buitenland geheven uitvoerrechten.

-Het schouwgeld was een belasting die moest betaald worden op iedere haard of schouw van een woning¹³. In 1748 moest iedere gemeente die belasting innen. De burgemeesters (= gemeentelijke ontvangers) moesten de rollen opmaken van het aantal schouwen per woning en 1 gulden per schouw als belasting innen. Wie niet bij machte was het schouwgeld te betalen kreeg van de pastoor een bewijs waarin bevestigd werd dat bepaalde personen van de armentafel leefden en behoeftig waren.

Nu kennen wij door deze lijsten het aantal huizen, een bepaalde volgorde per straat, wijk en gehucht en ook de relatieve grootte van de huizen en het aantal onbemiddelden.

-Het hoofdgeld was een directe en personele belasting in het prinsbisdom Luik geheven volgens een stelsel van verschillende categorieën van belastingplichtigen. Het hoofdgeld in 1762 en 1763 geheven krachtens het mandement van Jan Theodoor van Beieren van 30 september 1762 sloeg op *'alle ende een iegelycke, exempten en niet exempten, soo reguliere geestelycke als wereltlycke en andre geprivilegieerde personen, van d'een en d'ander geslacht, van wat conditie, staet oft qualiteyt dese mochten weesen.'*

De pastoors moesten binnen de 8 dagen een lijst opstellen met de namen van al hun parochianen en die bezorgen aan de burgemeesters. Die lijst moest bevatten *'de naemen, toenamen, qualiteyten ende conditien van ieder familiehoff, als oock van hunne kinders met hunne qualiteyt, conditien ende ouderdom, als d'een en d'ander geslacht'*; ook dienstknechten, dienstmeiden en werklieden moesten genoteerd worden.

De kinderen onder de 15 jaar waren vrijgesteld bij de berekening van de verschuldigde belastingssommen.

Het doel van deze lijsten was om een spoedige en zekere belasting te heffen en niet om een volkstelling te realiseren. Sommige pastoors zullen veel van hun parochianen arm of onbemiddeld verklaren om de lasten zoveel mogelijk af te wenden; anderen bekommerden er zich weinig om de namen van de huisvrouwen en de kinderen te vermelden.

¹³ Dr. Jan Grauwels, Limburgse volkstellingen uit de XVIIIe eeuw, -Limburg, 1957, p. 267 e.v.

Al bij al geven de lijsten van Hoegaarden ons kostbare inlichtingen: aantal personen boven de 15 jaar, indeling naar geslacht, huwelijksstaat, grootte der gezinnen, aantal woningen, beroepen, aantal armen, aantal knechten en meiden, ...

(18)		Patacons.
siderés, comme Marchands du Plat-Pays		
Les Maitres de Coches & Diligences	2	
Tous Artisans tenant Métier pourveu qu'ils n'aient point plus d'un Serviteur travaillant sous eux	un quart.	
S'ils en ont davantage	un demi.	
Tous Hommes travaillant à la journée, soit Métier ou autrement	5 sols.	
Les Filles la moitié		
Toutes Femmes Veuves ou Filles tenant Métier, pourveu qu'elles n'aient pas plus d'une Ouvrière	un Escalin.	
Si elles en ont davantage	2 Escalins.	
Chaque Rentier vivant de ses Commodités dans la Cité	3	
Chaque Bourguemaitre Régent, Echevin, Greffier, Mayeur, Rentier ou Receveur des bonnes Villes	2	
Les Mayeurs, Echevins, Greffiers, petits Baillis parmi le Pays	un demi.	
Chaque Censier propriétaire	1	
Les Valets	5 sols.	
Les Servantes la moitié		
Les Censiers Locataires	un demi.	
Leurs Valets & Servantes comme dessus		
Tous Chartiers ayant Chevaux, à eux appartenants, payeront par Cheval	5 sols.	
Tous Payfians Chartiers-Manouvriers à journée	5 sols.	
Les Aubergistes & Cabaretiers de la Capitale, de la premiere Classe	2	

(19)		Patacons.
Ceux de la seconde		
Ceux des bonnes Villes de la premiere Classe	1	
Ceux de la seconde	un demi.	
Ceux du Plat-Pays	un quart.	
Toutes perfonnes louant Voitures	un quart.	
Toutes perfonnes louant Chaifes ou Chevaux	un demi.	

LE MILITAIRE.

	Patacons.
Le Colonel propriétaire	12
Le Brigadier	8
Les Lieutenants-Colonels	6
Les Majors	4
Les Capitaines	2
Les Lieutenants	1
Les Enseignes	un demi.
Le Major de la Place	2
L'Auditeur & Quartier-Maitre	3
L'Aumônier	1
Le Chirurgien Major	2
Le Portier, Prévôt & Sergents	un quart.
Les Caporaux & Apointés	un Escalin.
Le Commun	5 sols.
Les Cantiniers	un demi.

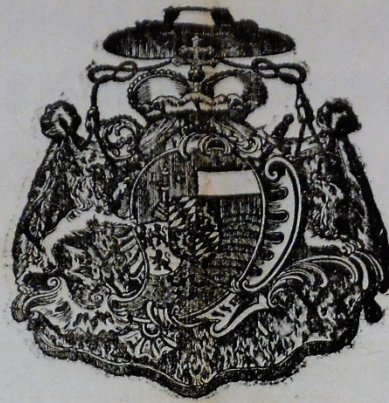
16

Een dubbele pagina uit de begeleidende instructies leert dat het hoofdgeld moest betaald worden volgens bepaalde tarieven vastgesteld niet alleen voor elke stand, maar ook voor elk

Zo moesten betalen:

- Ambachtslui samen met max. 1 helper	1/4 ^{de} patacon ¹⁴
- Wie meerdere mensen tewerk stelde	1/2 ^{de} patacon
- Een dagloner	5 stuivers
- Dagloonster	2.5 stuivers
- Alle weduwen of vrouwen die een ambacht uitoefenden (max. 1 werkster)	1 schelling
- Met meerdere werksters	2 schellingen
- Een rentenier wonend in Luik	3 patacons
- Burgemeester, Schepen, Meier, Rentenier in één van de Luikse steden	2 patacons
- Meier, Schepen, Griffier op platteland	1/2 ^{de} patacon
- Eigenaar van een cijnsgoed	1 patacon
- Knechten	5 stuivers
- Meiden	2.5 stuivers
- Pachters	1/2 ^{de} patacon
- Herbergen en restaurants 1 ^{ste} klasse, in Luik	2 patacons
- Idem 2 ^{de} klasse	1 patacon
- Idem in de Luikse steden, 1 ^{ste} klasse	1/2 ^{de} patacon
- Idem, 2 ^{de} klasse	1/4 ^{de} patacon
- Plattelands herbergiers, waarden	1/4 ^{de} pataco

¹⁴ Patacon/patagon = 48 stuivers; escalin/schelling = 6 stuivers; een meester ambachtsman verdiende in de zomer 12 plakken = 4 stuivers.

JEAN-THEODORE Duc de Bavière, Cardinal, par la grace de Dieu Evêque & Prince de Liège, de Freysing & de Ratisbonne, Duc des deux Bavières, du Haut-Palatinat & de Bouillon, Comte Palatin du Rhin, Prince du St. Empire Romain, Landgrave de Leuchtenberg, Marquis de Franchimont, Comte de Looz & de Horne, Baron de Herfford, &c. &c.

A Nos Chers, en JESUS-CHRIST, les Curés de Notre Cité, Fauxbourgs & Banlieuë, bonnes Villes & Plat-Pays de Notre Principauté de Liège, Marquisat de Franchimont, Comtés de Looz, Horne & Vouerie de Fléron, Salut : La fâcheuse conjoncture du temps, Nous ayant obligé à établir une Capitation parmi tout Notre Pays de Liège, Comté de Looz, Annexes & Dépendances, suivant les Résolutions de Nos Etats, & du Clergé tant Primaire que Secondaire, pour subvenir aux besoins pressants du Pays : Et Voulant que cette Capitation soit exécutée avec exactitude, à charge de tous & un chacun indistinctement ; à cet effet, Nous vous Ordonnons sérieusement de faire chacun, dans vos Paroisses, une Liste exacte de tous vos Paroissiens, tant Ecclésiastiques que Séculiers des deux Sexes, avec spécification de leurs noms, surnoms, qualités & conditions ; comme aussi de leurs Enfants & de la qualité, conditions & âges de ceux-ci, de même que des Domestiques des deux Sexes ; vous enjoignant, sous votre conscience, de n'omettre personne, & cela dans le terme de quinze jours de la date des Présentes ; & d'envoyer au Greffe de Nos Etats, une Copie de ladite Liste, dans le terme de huitaine en après ; comme aussi d'en remettre une autre Copie, dans le même terme, à la personne qui fera nommée pour faire la Collecte dans sa Paroisse, pour pouvoir ensuite être procédé incessamment à la levée de ladite Capitation, telle étant Notre sérieuse Volonté. Donné dans Notre Cité de Liège, sous la Signature de Notre Vicaire-Général & de Notre Séel accoutumé, ce 8 Octobre 1762,

ED. STOUPLY V.

L. & S.

G. BEGHEIN.

A LIEGE, de l'Imprimerie d'EVERARD KINTS, Imprimeur de S. S. E. & de Ses Etats.

De ordonantie van oktober 1762

De pastoors moesten in hun parochie de lijst opstellen van al wie verplicht was het 'hoofdgeld' op te hoesten De lijst moest dan gebruikt worden door de 'burgemeesters/gemeenteontvangers' om de belasting te gaan innen bij de parochianen.

De lijst van pastoor Henricus Sweerts was klaar op 26 januari 1763.

Ita est quod attestor, H. Sweerts, pastor Hougardiensis/Ik pastoor H. Sweerts van Hoegaarden bevestig dat dit de juiste lijst is.

De eerste 140 nummers van de 488, omgezet uit het Latijnse origineel.

1. Antonius Collart pretor/meier, Adeodata zijn huisvrouw. Knechten Carolus Albert, Lambertus van den Tempel, Joannes Christens, Joannes Baptista. Walterus Dock pastor ovium/schaapherder. Knecht Antonius Verbiest, meid Catharina, en Catharina Vervoe.
2. Carolus Borginon, pachter(villicus), Maria Anna zijn huisvrouw, Christina tante van Maria Anna. Knecht Franciscus Genis en Franciscus Deserf.
3. Henricus Saelmaeckers , smid, Anna Gertrudis zijn huisvrouw. Josephus Dejardin, knecht
4. Maria Catharina weduwe Zacharius Saelmaeckers, werkvrouw
In hetzelfde huis Martinus Roelans, werkman, Maria zijn huisvrouw.
In hetzelfde huis Henricus van Lanen , werkman.
5. Nicolaus Ruttens, slager, Maria zijn huisvrouw.
6. Elisabeth de weduwe Lambertus van Ex, brouwer, Kinderen Joannes Baptista, Maria Christina en Elisabeth.
7. Maria Anna de weduwe Henricus Hoebanckx, brouwer, zoon Hubertus, dochters Clara en Catharina.
In hetzelfde huis Petrus Vandertaelen, kostganger . Knecht Lambertus Groetaerts ,
Henricus Tits en Margaretha Vervoe dienstboden.
8. Geerardus Botderaert, herbergier, Petronilla zijn huisvrouw, zoon Franciscus en dochter Francisca.
9. Catharina de weduwe Christianus Martens, bakker. Christianus Liber knecht, Tresia Moret meid.
In hetzelfde huis Franciscus van Outgarden, kostganger, Anna Catharina zijn vrouw.
10. Joannes Stockmans, timmerman/schrijnwerker/meubelmaker; Maria Anna zijn vrouw.
11. Petrus Schoelmeesters, bakker , Dorothea zijn vrouw. Gertudis Manuel, dienstmeid
- 12 Henricus Suetemans,herbergier ,Francisca zijn vrouw, Henricus, dienstknecht
13. Anna de weduwe Joannes Franciscus Schepers , brouwer, Joannes Franciscus Urbaen, knecht Henricus Ferron, Elisabeth Groetaers en Barbara Adrien meiden.
14. Franciscus van der Molen adolescens¹⁵ , werkman.
15. Petrus Lambertus van der Molen,koopman, zijn vrouw Elisabet en haar moeder Juliana, Tresia Derijt dienstmeid.
16. Joannes Jansens , werkman, en zijn vrouw Maria vanden Tempel.
17. Hubertus Smolders, werkman , Isabella zijn huisvrouw.
18. Henricus Roelans, kleermaker, Anna Margareta zijn vrouw. Maria van Ham werkvrouw.
19. Egidius van Ham, werkman , Maria zijn huisvrouw.

¹⁵ Jongeling tussen 16 en 24 jaar.

20. Wilhelmus vanden Bosch, slager, Elisabeth zijn huisvrouw.
21. Henricus Nijs, brouwer, Anna zijn huisvrouw , kinderen Tresia en Lambertus.
22. Henricus Rems, werkman, Margareta zijn huisvrouw, Catharina moeder van de huisvrouw.
Walterus Machiels, werkman.
23. Nicolaus Dotermon [Dotremont, Doutermont], werkman, Anna Margaretha zijn vrouw, zonen Ludovicus en Barnardus.
24. Fredericus Nijs, brouwer, Maria Anna zijn huisvrouw, Martinus en Tresia zijn kinderen.
25. Marcellus Geets [Geers,Geerts, Geerdts], brouwer, Maria Tresia zijn huisvrouw. Dienstboden Carolus Jansens, Leonardus Roggen, Maria Lambert en Anna Maria vanden Tempel,
26. Joannes Dotermon [Dotremont, Doutermont], , brouwer, Maria Anna zijn huisvrouw. dienstboden Joannes Sue, Wilhelmus **Lelebus**, Michael Cloets knechten, Maria NN. zijn huismeid.
27. Josephus Phise, werkman, Maria Catharina zijn huisvrouw.
28. Joanna Catharina Nijs, werkende vrouw.
- 29 Klooster
R:p: prior
R: P: vicarius , pater Berlo, pater Smaes, pater Bonen
Broeder Petrus, broeder Joannes, broeder Martinus, broeder Franciscus,
broeder Antonius, knechten: Petrus Falla, Bernardus Boets, en Franciscus
vanden Bemt/Bempt. Heer Ingelbeen, kostganger.
30. Joannes Dotermon junior, brouwer, Gertrudis zijn huisvrouw. Knechten Joannes Beetens en Elisabeth Finoelst.
31. Michael **Melis**, werkman, Anna Maria zijn huisvrouw en dochter Anna
32. Henricus **Aers** , werkman, Maria zijn vrouw.
33. Maria **Hesp** bedelende weduwe, Henricus haar zoon.
34. Joannes **Willems**, werkman, Tresia zijn huisvrouw.
35. Joannes **Aers**, werkman, Barbara zijn huisvrouw, dochter Barbara.
36. Franciscus **Moens**, werkman, Maria zijn huisvrouw.
- 37 Joannes **Nijs**, werkman, Joanna zijn huisvrouw.
38. Henricus **Dotermon [Dotremont]**, werkman, Tresia zijn huisvrouw.
39. Bernardus **Boets**, werkman, Judita zijn huisvrouw. Kinderen Franciscus, Petrus en Maria.
40. Joannes **Kinart [Kenart]**, werkman, Maria Christina [Melis] zijn huisvrouw.
41. Maria **Brijet/Beijes** weduwe, werkvrouw, zoon Paulus.
42. Maria de weduwe **Dauids** , pachter, zoon Petrus Franciscus en dochter Maria Catharina.
43. Joannes **Holon**, werkman, Maria zijn huisvrouw.

44. Petrus **de Diest/Vandiest**, werkman, Catharina zijn huisvrouw, dochters Joanna en Maria
45. Henricus **Gilis**, kleermaker, Catharina zijn huisvrouw en zoon Henricus
46. Gerardus **van Ex**, werkman, Anna zijn huisvrouw. Zoon Joannes Baptista.
47. Jacobus **Dotermon**, molenaar, Catharina zijn huisvrouw, zoon Joannes.
knechten Dieudonne van Diest , Georgius NN. en Geerardus van Ex.
48. Jacobus **vanden Tempel** , slager, Barbara zijn huisvrouw. Elisabeth Draulans meid.
49. Egidius **de Kock**, herbergier (caupo), Maria zijn huisvrouw.
50. Joannes **Calue/Calu** , werkman, Maria Anna zijn huisvrouw, dochter Maria Catharina, zoon Bernardus.
51. Petrus **Wijnrockx**, werkman, Catharina Gilson zijn huisvrouw.
52. Wilhelmus **vander Straeten**, werkman, Tresia zijn huisvrouw.
53. Nicolaus **de Ghoor** , werkman, Catharina zijn huisvrouw.
54. Gertrudis, weduwe Ludovicus **Dotermon**, brouwer; kinderen Henricus, Ludovicus en Catharina.
55. Georgius **van der Straeten** , ambachtsman, Anna Maria zijn huisvrouw. Anna Maria Bukens [Bueckens] meid.
56. Petrus **Verbeelen**, werkman, Anna Maria zijn huisvrouw.
57. Egidius **Gelet [Gilet]**, werkman, Agnes zijn huisvrouw, Anna Medart moeder van de huisvrouw.
58. Joannes van **Bruselen [Brusselen]**, werkman, Petronilla zijn huisvrouw.
59. Nicolaus **vanden Tempel** , werkman, Maria zijn huisvrouw.
60. Jacobus **Jansens**, wever, Agnes zijn huisvrouw , dochter Catharina.
61. Joannes **Mareels**, herbergier, Anna Catharina zijn huisvrouw.
62. Joannes **Alman**, werkman, Anna zijn huisvrouw.
- 63 Joannes **Hans**, werkman, Anna Maria zijn huisvrouw.
64. Joannes Baptista **Hans**, werkman, Anna Margaretha zijn huisvrouw, Maria moeder van de man.
65. Isabella **van Diest/Vandiest** weduwe en werkvrouw, Joanna haar dochter.
66. Petrus **Callu [Calu]** , brouwer, Anna Maria zijn huisvrouw. Joannes Cassaer knecht, Joanna Mertens dienstmeid.
67. Dionijsius **Kinart**, werkman, Maria Catharina zijn huisvrouw.
68. Joannes **Poot**, werkman, Anna Maria zijn huisvrouw, zoon Franciscus.
69. Michael **van Langendonck**, werkman, Elisabeth zijn huisvrouw.
70. Joannes **Genebergh [Zenebergh/Senebergh]**, werkman, Barbara zijn huisvrouw.
In hetzelfde huis Henricus Demolen, werkman.
71. Gorgonius **van Roe [Van Roije]**, werkman, Christina [van Brusselen] zijn huisvrouw.

72. Catharina **Aers** weduwe, werkvrouw, zoon Joannes.
73. Antonius NN. dienaar/vazal Catharina zijn huisvrouw.
74. Antonius **Caboels/Cadoels/Catoels**, werkman, Gertrudis [Ermegart], zoon Joannes.
75. Franciscus **Ruttens**, bakker, Joanna [Tuteleers] zijn huisvrouw.
76. Vincentius **Batens**, werkman, Catharina zijn vrouw, dochters Agnes en Catharina.
77. Ludovicus **Billen**, herbergier, Anna Catharina zijn huisvrouw. Jacobus Taverniers knecht, en Catharina NN. meid.
78. Lambertus **Groetaers**, werkman, Maria Tresia zijn vrouw. Kinderen Henricus, Joannes en Anna.
79. Jacobus **Dotermon**, brouwer, Maria zijn vrouw. Knecht Joannes Franciscus Modaef, Anna Catharina Swellen en Catharina Dediect, meiden.
80. Franciscus **Vandermolen**, Anna Catharina zijn vrouw. Hijronimus Melaers knecht, Catharina Steers meid.
81. Joannes Baptista **van Ex**, brouwer, Maria zijn vrouw. Kinderen Bartholomeus, Wilhelmus en Joanna. Knecht Petrus de Broeck, Maria van Eeren en Catharina Machiels meiden.
82. Maria Catharina **Lebeck [Lebegge?]** weduwe, werkvrouw. Kinderen Maria Catharina en Anna Maria.
83. Walterus **Vervoe** , werkman, Maria zijn vrouw.
in hetzelfde huis Maria Christina weduwe Hans, vroedvrouw.
84. Franciscus **vanden Bempt**, brouwer, Christina zijn vrouw.
85. Henricus **Vuijtermans**, werkman, Lucia zijn vrouw.
86. Christianus **Beeren**, wever, Maria Anna zijn vrouw.
87. Wilhelmus **Dequen [Dequin]**, herbergier, Catharina zijn vrouw; dochter Catharina.
88. Anna Maria de weduwe van Joannes **Paenhuijs** , werkvrouw; zoon Henricus.
89. Joannes **Hament** , werkman, Catharina zijn vrouw.
90. Joannes **Taverniers**, brouwer, Josina zijn vrouw.
91. Jacobus **Brans**, werkman, Gertrudis zijn vrouw.
92. Josephus **Rouvraex** , timmerman, Maria Anna zijn vrouw.
93. Servatius **Ausloos** , herbergier, Anna Maria zijn vrouw; zoon Jacobus.
94. Bartholomeus **Bukens/Bueckens**, weduwnaar, brouwer. Kinderen Wilhelmus, Dorothea en Clara. Jacobus Melars knecht. Apolonia Balans en Maria Anna Poet meiden.
95. Joannes **van Nerum**, burgemeester, Maria Catharina zijn vrouw. Walterus Ledron knecht. Catharina Preuveneers en Tresia Levrie meiden.
96. Henricus **Rots**, wever, Maria zijn vrouw, dochter Lucia.
97. Franciscus **Tritsmans**, werkman, Maria Rots zijn vrouw.

98. Bernardus **Pitsmel**, [**Pinsmel**] brouwer, Anna Maria [Nijs]zijn vrouw. Kinderen Catharina, Anna Maria, Petrus.
- 99 Henricus **Istas**, werkman, Isabella zijn huisvrouw.
100. Joannes **Pira**, werkman, Agnes zijn huisvrouw.
101. Mathias **Sondervorts** [**Sondervorst**], werkman, Lucia zijn vrouw.
102. Catharina de weduwe Henricus **Pinsnel** [**Pinsmel**], werkvrouw. Dochters Cristina (sic) en Catharina.
103. Christianus **Groetaers**, brouwer, Lucia zijn vrouw.
104. Geerardus **Pelegrijs**, werkman, Maria Agnes zijn vrouw.
105. Petrus **Uijtdebroeck** [**Uyttebroek**] junior, kleermaker, Catharina zijn vrouw.
106. Petrus **Uijtdebroeck senior**, werkman, Catharina zijn vrouw. Zoon Jacobus , dochter Catharina.
107. Catharina de weduwe van Henricus **Berwaers**, werkvrouw.
108. Gertrudis, weduwe van Nicolaus Taelmans , schrijnwerker/timmerman/meubelmaker, zonen Henricus en Petrus.
109. Gilliam **Davids**, werkman, Anna Maria zijn vrouw.
110. Henricus **Coenegras**, brouwer, Clara zijn vrouw, dochter Clara. Servatius Ausloos en Henricus Rims knechten. Catharina Barege meid.
111. Joannes van **Spenasie** [**Spinagie**], werkman, Elisabeth zijn vrouw.
112. Maria Anna, weduwe van Nicolaus **van Elderen**, brouwer.
In hetzelfde huis zoon Joannes van Elderen, Catharina Ceuleers zijn vrouw.
113. Christianus **Taverniers** weduwnaar, werkman. Kinderen Maria, Petrus, Joannes Baptista.
114. Octavianus **van Elders** [**Van Elderen**], werkman, Isabella zijn vrouw. Joanna Maria Weenen, meid.
115. Gilielmus **Van Elderen**, werkman, Anna Maria zijn vrouw. Zoon Jacobus, dochters Catharina en Maria Anna.
- 116 Petrus **Cipers**, brouwer, Gertrudis [Tirion] zijn vrouw.
117. Servatius **Nijs**, brouwer, Maria zijn vrouw. Joanna moeder van de vrouw. Zoon Franciscus, dochter Maghdalena, zoon Norbertus. Petrus Dehenninck, knecht.
118. Michael **Weenen**, werkman, Elisabeth zijn vrouw, zoon Petrus, dochter Clara.
119. Franciscus **Stockmans**, procurator¹⁶.
120. Petrus **van der Straeten**, werkman, Elisabeth zijn vrouw.
121. Joannes **Bonjan**, werkman, Agnes zijn vrouw.

¹⁶ Gemachtigde

122. Gilihelmus **Geusen**, werkman, Maria zijn vrouw. Elisabeth meid.
123. Gieraerdus (sic) NN., werkman, Joanna zijn vrouw. Servatius broer van de vrouw, werkman.
124. Lambertus **Finoelst [Finoulst]**, werkman, Barbara zijn vrouw. NN., meid.
125. Anna Maria, weduwe van Jacobus **Manuel**, werkvrouw. Dochter Anna Maria, zoon Ingelbertus.
126. Judocus **Preuveneers**, Joanna zijn vrouw.
127. Maria **Collart** , Maria moeder van Maria.
128. Leonardus **Bonjan**, werkman, Clara zijn vrouw, dochters Anna Margareta en Maria.
129. Anna weduwe Joannes **van Ex**, brouwer. Ingelbertus Gerar knecht, Francisca Van den Hoven meid.
130. Joannes Baptista van Ex, brouwer, Maria zijn vrouw. Maria, moeder van zijn echtgenote; Henricus vander Straten knecht, Gertrudis Hermans, meid.
131. Bernardus Curé, werkman, Isabella zijn vrouw.
132. Joannes Curé, werkman.
133. Geerardus Gasen, werkman, Anna Margareta zijn vrouw.
134. Geerardus Cauenbergh, werkman, Clara zijn vrouw. Gertrudis Beetens meid.
135. Wilhelmus Urbaen [Orbaen], werkman, Margaretha zijn vrouw.
136. Gaspar Loneu [Lonieuz/Loninuez/Lonneu/Lonneuz] , werkman, Elisabeth zijn vrouw. Barbara zuster van de vrouw.
137. Gilielmus Geraert, werkman, Maria zijn vrouw; zonen Octaveanus, Josephus en Barnardus, dochters Ida en Clara.
138. Christina [Bonian] de weduwe Samuel Sterckendries, smid; zonen Samuel, Henricus, dochters Elisabeth en Joanna; Arnoldus NN., knecht.
139. Ludovicus Hermans, werkman, Gertrudis zijn vrouw.
140. Martinus Rotti, kleermaker, Elisabeth zijn vrouw.

-De voor- en familienamen zijn weergegeven zoals ze gespeld zijn op de lijst. Hier en daar zijn tussen rechte haakjes de varianten en/of huidige schrijfwijze van de familienamen bijgevoegd.

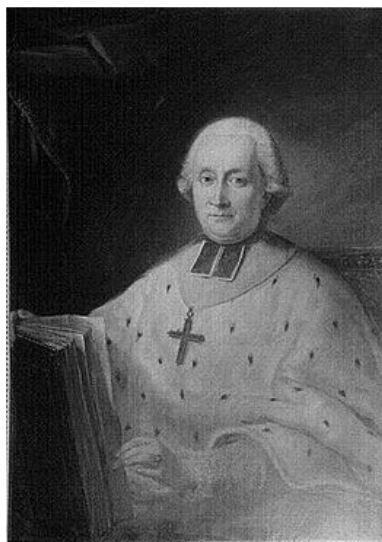
-Volgens de officiële richtlijn moest het hoofdgeld betaald worden vanaf de leeftijd van 15 jaar; hier heeft pastoor Sweerts bovenaan zijn lijst geschreven dat hij alle *paasplichtigen* heeft genoteerd. Als volkstelling is dat een zeer onvolledige lijst. Daarbij moet de vraag gesteld worden in hoeverre de leeftijd van 15 jaar overeenstemt met paasplichtige/het gedaan hebben van zijn communie.

-Bij het nakijken van de sociaaleconomische situatie/beroep/functie valt in de eerste plaats op dat alle gezinshoofden nooit meer dan één item invullen. Hoe dan ook krijgen we maar een beperkt beeld van een sociaal-economisch overzicht, zoals ook zal blijken voor een demografisch overzicht.

(wordt vervolgd)

250 Jaar geleden: De wijding van de St.-Rochuskapel in Mariadal.

Op zaterdag 25 juni 2022 was het exact 250 jaar geleden dat de Luikse wijbisschop Charles-Alexandre d'Arberg de kerk - wij spreken nu wel van kapel, maar voor de paters was dat altijd hun 'kerk' - samen met het hoogaltaar (dit was wellicht nog het oude altaar uit de oude kerk) ter ere van de heilige Rochus heeft ingewijd. De 'zeer doorluchtige' heeft toen bij die

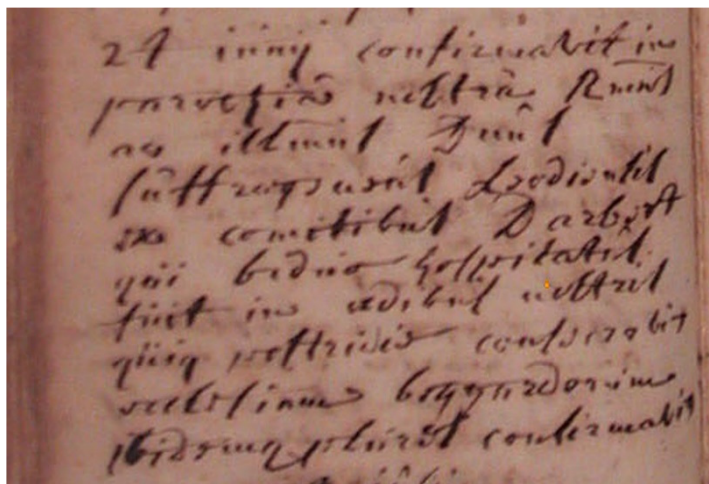

heuglijke gebeurtenis in 1772 niet enkel ook de relikwieën van de heilige martelaren Pius en Placidus in het hoogaltaar ingesloten, de gewone aflat toegestaan en de tonsuur van de eerste gelofte uitgevoerd bij de paters, hij heeft toen ook de verjaardag van de inwijding vastgesteld op **de zondag na het feest van de heilige Rochus** (16 augustus).

Charles-Alexander van Arberg, beter bekend als *d'Arberg*, (Nijvel, 21 augustus 1734^[1] - kasteel la Rochette, bij Chaudfontaine, 10 mei 1809) was o.a. rijksgraaf, heer van Helmond en Rochette, baron van Elsloo, voogd van Limburg, lic. In de beide rechten, priester gewijd, suffragaanbisschop van Luik en uiteindelijk de laatste bisschop van het bisdom Ieper.

Bij die gelegenheid was de Luikse suffragaanbisschop d'Arberg van 23 juni in de namiddag tot 25 juni 's morgens te gast bij de Hoegaardse pastoor Henricus Sweerts, die inwoonde bij zijn zus Barbe Sweerts, de weduwe van Carolus Van Nerum (+ 1757) in wat nu nog altijd (*tot de verkoop/bestemmingsverandering*) de pastorij is, gebouwd in 1747 als herenwoning van het brouwersechtpaar Carolus van Nerum en Barbe Sweerts.

24 iunij confirmavit in parochia nostra R(everendissimi)mus ac ill(ustrissimi)mus D(omi)nus suffragensis Leodiensis ex comitibus D'arbert (sic) qui biduo hospitatus fuit in aedibus nostris quique postridie consecravit ecclesiam beggardorum, ibidem plures confirmavit.

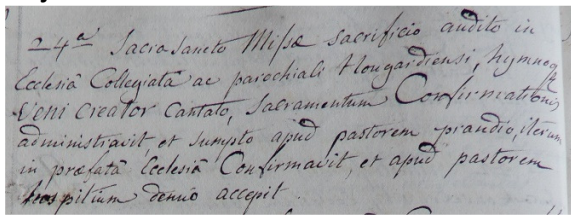
PRHoeg., Overlijdens, 1772

Op 24 juni werd in onze parochie het sacrament van het Vormsel toegediend door de Zeer Eerwaarde en Zeer Doorluchtige Heer Suffragaanbisschop van Luik afkomstig uit de graven d'Arberg, die op de tweede dag als gast verbleef in ons huis en die op de volgende dag de kerk van de bogaarden heeft gewijd; hij heeft daar aan meerdere [jongelingen] het sacrament van het vormsel toegediend.

In de 'annalen' (die dag per dag zijn bijgehouden) van het bisdom Luik lezen we eveneens dat de bisschop al in Hoegaarden toekwam op **23 juni** in de namiddag. Bij zijn aankomst ging hij onmiddellijk

naar de 'Collegiale en parochiale kerk waar hij een 'plechtige zegen' uitsprak en daarna maakte hij gebruik van de gastvrijheid van de pastoor.

24 juni

24° Sacrosancto Missae sacrificio audito in Ecclesia Collegiata ac parochiali Hougardensi, hymnoque Veni Creator cantato, sacramentum Confirmationis administravit, et sumpto apud pastorem prandio, iterum in praefata Ecclesia Confirmavit, et apud pastorem hospitium denuo accepit

De 24ste na het allerheiligste misoffer aanhoord te hebben in de collegiale en parochiale kerk van Hoegaarden en na het zingen van het 'Veni Creator', diende hij **het sacrament van het Vormsel** toe, en **na de maaltijd bij de pastoor ging hij terug naar de kerk om te Vormen**, en (daarna) maakte hij opnieuw gebruik van de gastvrijheid van de pastoor.

25 juni

Op **25 juni** ging de bisschop in de voormiddag naar het klooster van de bogaarden waar hij o.a. de kerk inzegende en ook nog het Vormsel toediende. Na genoten te hebben van de maaltijd in het klooster vertrok de bisschop als gast naar de pastoor van Attenhoven.

De 'herbergen' van Outgaarden met de oudste om te beginnen¹⁷

1. Bij Nie van Batizes	Steenwinckel Sidonie
2. Bij d'aa Pachtes	Steenwinckel Jozefien (zus van vorige)
3. Bij Net Kaai of den aa Kaai	Ignace Reviers
4. Bij Polites	Hypoliet Vandervesse-Marique
5. Bij Warke van Sofiekes op den Doele	Delinotte Edouard
6. Bij Rous Baa	Stockmans Désiré
7. Bij Henri van de Greys	Degrez Henri
8. Bij de Paas	Wouters Alfons
9. Bij de Cawet	Glaude Victor: een waal die gebroken vlaams sprak
10. Bij Nanj van de Greis	Degrez Ferdinand later zijn zoon Auguste volgde hem op
11. Bij Jukke Loremans	Laeremans Auguste
12. Bij Metée Sop in de Koekoek	Flawinne Henri
13. Bij Leiniekes	Kinderen Jaubin Alfons en Jules
14. Bij Wikke Cabergs	Cauwberghs Louis
15. Bij Glokke en Maria	Claude Henri
16. Bij Raaike	Stockmans Henri - er bestond een refreintje over hem
zoals: 'en Raai es zat, en Raai es zat en nen hei van Lie van de bessem jat!'	
17. Bij Selvie Deus	Deuske
18. Bij Bapsis Polit	Vandervesse Jean-Baptiste
De andere nog bijgekomen, intussen enkele van de oudere verdween wegens sterfgeval	
19. Bij Caraa	Severin François
20. Bij Staaf Kaai	Reviers Gustaaf
21. Bij Edouard Steenwegen	In de Pick-up
22. Bij Krüger	Francart Emile - later dochter Jeanne
23. Bij Frette van Nakes	Delimon Alfred - later zijn zoon Camiel
24. Bij de coiffeur	Engels Ferdinand

In 1993 is er nog één café voor gans het dorp, aan de Kerk : " De oude Hoeve" bij Patricia en Eddy waar vroeger het café heette: "Bij d'Aa Pachtes"

¹⁷ Uit de dagboeken van Genieke, boek 2

UITNODIGING

ME FECIT ADRIANUS ROCHET ANNO j789

Een Nijvels orgel in het 'Luikse' Hoegaarden

LUC PONET (ORGEL) & SCHOLA GREGORIANA FEMINEA

I.S.M. DE VRIENDEN VAN DE SINT-ROCHUSKAPEL

vrijdag 16 september 2022, 20u

Sint-Rochuskapel Mariadal HOEGAARDEN (Kloosterstraat 22)

Het concert in Hoegaarden wordt dit keer heel bijzonder, want bij deze gelegenheid stellen we de lang verwachte publicatie omtrent het Rochetorgel voor. En dat 'omtrent' mag u zeer letterlijk nemen. De geschiedenis van dit instrument is immers niet los te denken van de immens boeiende geschiedenis 'rond' het instrument, de geschiedenis van het klooster en de kapel, van hun bewoners, de Bogaarden en nadien de Zusters, maar ook evenzeer de politiek woelige tijden die Hoegaarden meemaakte in de periode waarin het Rochetorgel tot stand kwam.

De publicatie was reeds eerder aangekondigd maar Corona gooide roet in het eten. We hebben echter van de nood een deugd gemaakt en de extra tijd die ons gegeven werd gebruikt voor extra opzoekingswerk. Het resultaat is dat onze bescheiden bijdrage aan de literatuur toch wel opvallend veel informatie biedt. In een aantal gevallen zijn dit zelfs heuse primeurs. Zo vonden we antwoord op vragen als: Wie bouwde de kleine zijaltaren van de kapel? Wie vervaardigde in werkelijkheid de magnifieke lambrisering met ingewerkte biechtstoelen en preekgestoelte? Wie is wie in de familie Vandeplas, waarvan een telg het Rochetorgel flink verbouwde?

Wellicht een van de mooiste vondsten, zijn de originele overeenkomsten met orgelbouwer Rochet en schrijnwerker Bonnet, waarvan de inhoud tot nu toe enkel via een publicatie uit 1913 bekend was. Bovendien troffen we nog een ander nooit eerder gepubliceerd contract aan voor een nieuw orgel bij de 'Tiense' Bogaarden.

Dat we de publicatie uitgerekend dit jaar aan u kunnen voorstellen, komt nog goed uit ook. Het is immers precies 250 jaar geleden dat de nieuwe kerk – wij noemen het nu een kapel, maar voor de paters Bogaarden was dit stevast hun 'kerk' – werd ingewijd ter ere van de heilige Rochus. Dat gebeurde door de Luikse wijbisschop Charles-Alexandre d'Arberg want Hoegaarden behoorde als 'Enclavement Liégeois' toe aan het prinsbisdom Luik. Het leek ons dan ook passend bij de voorstelling van deze publicatie muziek te kunnen horen uit het prinsbisdom Luik.

Luc Ponet, o.m. organist van de Tongerse basiliek en stadsorganist van Leuven, is mede door zijn doctoraatsonderzoek bijzonder vertrouwd met het orgelrepertoire uit het prinsbisdom Luik. Op ons Rochetorgel zal hij m.m.v. 'Schola Gregoriana Feminea' uit Tongeren een passend beeld schetsen van hoe het orgelspel bij de Hoegaardse Bogaarden zou kunnen geweest zijn.

De publicatie is vanaf dit concert te verkrijgen op onze concerten of door overschrijving van het juiste bedrag (€ 15 voor TOK-leden / € 20 voor niet-leden) op BE23 0682 2451 2991 op naam van Tiense Orgelkring met vermelding 'publicatie Rochetorgel'.

Toegangsprijs: € 12 / € 8 (leden TOK & Vrienden van de Sint-Rochuskapel) / € 3 (jeugdleden)

vrijdag 16 september 2022, 20u

Sint-Rochuskapel Mariadal HOEGAARDEN (Kloosterstraat 22)

Cijfers van weleer: 1960

uit: A. Houet, *Modern woordenboek der Belgische gemeenten*, Uitg. Drukkerijen Dewarichet, Brussel.

	Meldert	Outgaarden	Hoegaarden	Zétrud-Lumay	Sluizen/L'Ecluse
Inwoners	864 (451 m/413v)	750 (367 m/333 v)	4.698 (2.325 m/2.373 v)	648 (321 m/327 v)	314 (169 m/145 v)
Gezinnen	259	225	1.410	194	94
Gebouwen (voor aantal huizen: -7%)	255	230	1.480	243	110
Bebouwde percelen	298	256	1.560	252	130
Onbebouwde “	2.154	1.452	4.789	1.696	742
Oppervlakte	892 ha.	523 ha.	1.746 ha.	625 ha.	391 ha.
Bos	37 ha.	---	13 ha.	9 ha.	20 ha.
Teeltgronden	639 ha.	416 ha.	1.214 ha.	382 ha.	242 ha.
Weiden/grasland	146 ha.	24 ha.	210 ha.	126 ha.	77 ha.
Boomgaard	1 ha.	14 ha.	56 ha.	11 ha.	---
Auto's	42	15	214	52	22
(lichte) Vrachtwagens	14	6	106	5	1
Tractoren	19	21	47	21	12
Motorrijwielen (+ 50 cm ³)	37	15	113	23	11
Paarden (gemiddeld)	155	138	265	87	124
Runderen (“)	724	529	1.207	421	434
Varkens (“)	800	514	949	212	282

Retouradres
Billen Raymond
Kalverstraat 24
3320 HOEGAARDEN

Driemaandelijks tijdschrift P802006
Afgiftekantoor 9550 HERZELE
september, oktober, november 2022

Editoriaal,

Er is de open monumentendag op 10 en 11 september met kunstroute. Sterk aanbevolen.

Er is het orgelconcert en boekvoorstelling op 16 september in Mariadal. Sterk aanbevolen.

Er is de openstelling van de crypte van de kerk op 8 en 9 oktober in de namiddag. Het is een enige gelegenheid (vorige openstelling is 10 jaar geleden). Sterk aanbevolen

In dit nummer van Alpaidis kunnen we met dank aan Dr. Paul Vanduyndhoven een eerste deel publiceren van de 'Hoofdtelling' van het jaar 1762 voor Hoegaarden. Veel valt eruit te leren zowel wat belastingen aangaat als de demografische en sociaaleconomische situatie van de Hoegaardse bevolking, als ... hoe er belastingen werden geïnd en hoe de door hogerhand aangestelde verantwoordelijke (in dit geval de pastoor van de parochie) zich van die taak gekweten heeft. Welk(e) belang(en) heeft hij laten primeren? Die van een inhalige overheid of die van de welstellende of die van zijn eerder behoeftige parochianen?

Veel leesplezier.

Het lidgeld bedraagt 20 euro/jaargang

Wie minimum 50 euro stort wordt steunend lid, met vermelding in ons tijdschrift

Ons rekeningnummer : BE23 3630 8110 6891 BIC begunstigde: BBRUBEBB

Bezoek ons ook op facebook

website: www.hoegaardserfgoed.be

Inlichtingen: Diane Nitelet, nitelet.di@telenet.be 0496/203 997
e-mail: raymondbillen52@gmail.com 016/767 186
e-mail: dodionm@hotmail.com

Bestuursleden Hoegaardse Heemkring: Hoegaards Erfgoed vzw
Georges Stienlet (voorzitter), Rik Cipers (ondervoorzitter)

Diane Nitelet, Wasily Pedjko, Bouthé Irène, Maurice Dodion, Chris Michel, Ann Raymaekers, Noel Verlaers, Raymond Billen.